

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМЦІВ

НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Електронні методичні рекомендації
до аудиторної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія

ОДЕСА
2023

УДК 811'24.161.2(072)

НЗ4

Укладач:

А. В. Ковалевська-Славова, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та мовної підготовки іноземців Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

Н. В. Кондратенко, доктор філологічних наук, професор кафедри прикладної лінгвістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

М. Л. Дружинець, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та мовної підготовки іноземців Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рекомендовано вченою радою філологічного факультету

ОНУ імені І. І. Мечникова

Протокол № 7 від 29 травня 2023 р

Наукова комунікація іноземною мовою [Електронний ресурс]:

НЗ4 електрон. метод. рекомендації до аудиторної роботи з курсу «Наукова комунікація іноземною мовою» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія / уклад. А. В. Ковалевська-Славова. – Одеса, 2023. – 30 с. – 0,4 Мбайт.

У методичних рекомендаціях розкривається програма курсу, надаються вказівки для опанування лекційним матеріалом. Увагу приділено формуванню у здобувачів комунікативної компетенції, а саме академічних навичок, необхідних для використання української мови в науковій та професійній діяльності, подальшому навчанні в магістратурі й аспірантурі та проведенні наукових досліджень у заданій галузі, поглибленні соціолінгвістичної, соціокультурної, дискурсивної та стратегічної компетенції, а також можливості ознайомлення з досягненнями наукової світової думки.

УДК 811'24.161.2(072)

ВСТУПНЕ СЛОВО

Навчальна дисципліна «Наукова комунікація іноземною мовою» викладається слухачам другого рівня вищої освіти (магістр) спеціальності 035 Філологія і відповідає освітній програмі підготовки магістрів зі спеціальності 035 Філологія.

Метою навчальної дисципліни «Наукова комунікація іноземною мовою» є формування у студентів комунікативної компетенції, а саме: формування академічних навичок, необхідних для використання української мови в науковій та професійній діяльності, подальшому навчанні в магістратурі й аспірантурі та проведенні наукових досліджень у заданій галузі, поглибленні соціолінгвістичної, соціокультурної, дискурсивної та стратегічної компетенції, а також можливості ознайомлення з досягненнями наукової світової думки.

Теоретичні аспекти курсу становитимуть підґрунтя для розвитку інформаційної культури: пошуку, аналізу і систематизації новітньої академічної та фахової інформації, її використання для створення власних текстів академічної спрямованості; опанування наукового дискурсу і стандартів академічного письма; роботи з великими обсягами інформації; читання, переклад, реферування та анотування сучасної академічної і фахової літератури; оволодіння засадами ефективного спілкування в науковому просторі, набуття вмінь користування електронними ресурсами (наукометричними базами, пошуковими ресурсами і програмами перевірки оригінальності текстів тощо); формування практичних презентаційних навичок щодо представлення результатів досліджень в письмовій і усній формі з урахуванням чинних академічних норм і вимог до оформлення відповідних текстів; набуття навичок практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої академічними та професійними потребами; користування усним монологічним та діалогічним мовленням у межах академічної та фахової тематики; досягнення широкого розуміння важливих і різнопланових міжнародних соціокультурних проблем, для того, щоб діяти належним чином у культурному розмаїтті академічних та повсякденних ситуацій; розвиток умінь роботи в команді, виконання колективних проєктів; розвитку когнітивних і дослідницьких умінь з використанням відповідних ресурсів в ході аудиторної і самостійної роботи; поліпшення загальної комунікативної майстерності студентів.

Питання, які розглядаються протягом курсу, лежать в основі реалізації принципу академічної мобільності у світовому освітньому просторі, забезпечує можливість засвоювати будь-які освітні програми та курси з англійської мови як на рівні очної і змішаної форм навчання, так і в дистанційному режимі, увиразнюючи теоретико-прикладний характер дисципліни.

Методичні вказівки скеровано на формування у магістрантів систематизованих знань із шляхів реалізації принципу академічної мобільності у світовому освітньому просторі.

Мета та завдання курсу «Наукова комунікація іноземною мовою» скеровані на формування таких умінь і навичок у студентів:

студенти повинні **знати:**

- основи глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку;

- історію, сучасні напрями психолінгвістичних досліджень, основну проблематику і сфери практичного застосування досліджень;

- базові підходи до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень;

- широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів;

студенти повинні **вміти:**

- на основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання;

- проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію;

- використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності;

- ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень;

- презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково популярна чи наукова лекція тощо);

- організовувати викладання філологічних дисциплін відповідно до завдань та принципів сучасної вищої освіти, вимог до його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, використовувати різноманітні форми організації навчальної діяльності студентів, діагностики, контролю та оцінки ефективності навчальної діяльності;

- реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

Матеріал у методичних указівках розташовано відповідно до освітньо-наукової програми підготовки магістрів зі спеціальності 035 Філологія і представлено одним змістовим модулем (блоком) з відповідними тематичними рубриками.

Змістовий модуль 1.
Специфіка наукової комунікації.
Наукова комунікація іноземною мовою.

Тема 1. Базові засади формування академічної культури.

Ознайомлення з міжнародними стандартами оформлення текстів наукових праць і виступів на конференціях. Поняття наукометричної бази, різновиди українських і міжнародних наукометричних баз. DOI наукової публікації. Реєстрація в базі ORCID / Google Academy. Огляд наукових видань, що входять до наукометричних баз. Закордонні фахові видання.

Тема 2. Етико-комунікаційні аспекти академічної доброчесності.

Поняття етики науковця. Поняття академічної доброчесності. Міжнародні та українські законодавчі акти, що регулюють академічну доброчесність.

Тема 3. Правила ефективної комунікації в науковій парадигмі.

Форми і правила комунікативної взаємодії. Максими комунікації Г. Грайса. Стратегії спілкування в науковій комунікації. Принципи етики в комунікації. Закони комунікації Й. Стерніна. Соціокультурні особливості комунікації іноземною мовою.

Тема 4. Прагматика комунікації в науковому дискурсі.

Стратегії і тактики взаємодії в науковому дискурсі. Поняття комунікативної стратегії, тактики і комунікативних ходів. Типологія комунікативних стратегій. Типологія комунікативних невдач: причини і способи уникнення. Соціокультурні особливості комунікації.

Тема 5. Вербальні особливості комунікативної взаємодії в науковому дискурсі.

Імідж сучасного науковця: вербальні і невербальні аспекти. Техніка публічного мовлення. Специфіка усного наукового мовлення. Структура наукового виступу. Робота з аудиторією. Техніки впливу і переконання. Методи НЛП, сугестивної лінгвістики, спін-докторингу.

Тема 6. Невербальні особливості комунікативної взаємодії в науковому дискурсі.

Невербальні аспекти іміджу науковця. Тренування голосу для публічного виступу. Типологія невербальних засобів комунікації. Правила ефективної невербальної поведінки. Комунікативні аспекти профайлінгу. Соціокультурні особливості невербаліки.

Тема 7. Специфіка наукової комунікації іноземною мовою.

Мовні особливості наукового стилю англійською мовою. Header English. Жанри наукового дискурсу (стаття, тези, монографія, дисертація, автореферат). Культура наукового мовлення і науковий етикет. Наукова лексика. Шаблони наукового стилю іноземною мовою. Авторитетність у науковій комунікації: коректні та некоректні покликання на джерела.

Тема 8. Основи академічного письма.

Підготовка і написання наукового тексту. аналіз прочитаних теоретичних джерел (узагальнення, реферування, компіляція тощо). Структурування тексту. Автоматизовані системи роботи з науковим текстом. способи опрацювання

фактичного матеріалу. Переклад цитат з іншомовних джерел. Укладання списку використаних джерел в науковій роботі: основні принципи і стандарти. Міжнародні онлайн-ресурси. Пошукові системи.

Наприкінці кожного змістового модуля подано основні питання до теми, завдання, список відповідної літератури (основної, додаткової та довідкової), яку слухачі опрацюватимуть для підготовки до практичних занять і самостійної роботи.

Наприкінці вказівок подано список залікових питань, розподіл балів, які отримують слухачі, шкала оцінювання: національна та ECTS, форма підсумкового контролю, методи діагностики успішності навчання, вказано на методичне забезпечення курсу.

Тематика практичних занять із дисципліни «Наукова комунікація іноземною мовою»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Базові засади формування академічної культури	4
2.	Етико-комунікаційні аспекти академічної доброчесності	2
3.	Правила ефективної комунікації в науковій парадигмі	5
4.	Прагматика комунікації в науковому дискурсі	4
5.	Вербальні особливості комунікативної взаємодії в науковому дискурсі	5
6.	Невербальні особливості комунікативної взаємодії в науковому дискурсі	5
7.	Специфіка наукової комунікації іноземною мовою	5
8.	Основи академічного письма	2
	Всього	30

Самостійна робота з дисципліни «Наукова комунікація іноземною мовою»

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	Підготовка до лекцій і практичних занять	10
2	Опрацювання базової та додаткової наукової літератури	5
3	Написання рефератів	5
4	Збір та кваліфікація комплексу фактичного матеріалу (індивідуальне навчально-дослідне завдання)	10
	Разом	30

Змістовий модуль 1.

Специфіка наукової комунікації.

Наукова комунікація іноземною мовою.

Навчальні цілі заняття: надання слухачам систематизованих знань щодо розвитку інформаційної культури; оволодіння засадами ефективного спілкування в науковому просторі, набуття вмінь користування електронними ресурсами (наукометричними базами, пошуковими ресурсами і програмами перевірки оригінальності текстів тощо); формування практичних презентаційних навичок щодо представлення результатів досліджень в письмовій і усній формі з урахуванням чинних академічних норм і вимог до оформлення відповідних текстів; набуття навичок практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої академічними та професійними потребами.

Методичні рекомендації з підготовки та виконання практичного заняття: повторення базового теоретичного матеріалу шляхом опитування; - пояснення нового матеріалу; організація виконання завдань; аналіз виконаних завдань з опертям на теоретичний матеріал: пояснення домашнього завдання: зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал.

Методи навчання: *словесні:* лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій), пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; *наочні:* ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень; *практичні:* тренувальні вправи, практичні роботи, індивідуальні навчально-дослідні завдання, рольові ігри, спостереження за вербальними і невербальними особливостями поведінки в міжособистісному та масовому спілкуванні, аналіз девіантних текстів, експериментальні дослідження (асоціативний експеримент, опитування та ін.).

Порядок проведення заняття:

Самостійна робота: пошук додаткового матеріалу, опрацювання теоретичного та практичного матеріалу, підготовка індивідуальних розгорнутих повідомлень, рефератів, презентацій.

Аудиторна робота: презентація вивченого та опрацьованого матеріалу, дискусії та доповнення відповідей, ілюстрація прикладів та сфер застосування інструментарію навчального курсу під час виконання певних практичних завдань та ін.

Тема 1. Базові засади формування академічної культури.

Ознайомлення з міжнародними стандартами оформлення текстів наукових праць і виступів на конференціях. Поняття наукометричної бази, різновиди українських і міжнародних наукометричних баз.

Наукометрична база даних – бібліографічна і реферативна база даних, інструмент для відстеження цитованості наукових публікацій. Наукометрична

база даних це також пошукова система, яка формує статистику, що характеризує стан і динаміку показників затребуваності, активності та індексів впливу діяльності окремих вчених і дослідницьких організацій.

Scopus — найбільша в світі єдина реферативна база даних і наукометрична платформа, що була створена в 2004 р. видавничою корпорацією Elsevier. Наукометричний апарат бази даних забезпечує облік публікацій науковців і установ, у яких вони працюють, та статистику їх цитованості. Scopus надає гіперпосилання на повні тексти матеріалів.

Web of Science (WoS) - це реферативна наукометрична база даних наукових публікацій проекту Web of Knowledge компанії Thomson Reuters. Наукометричний апарат платформи забезпечує відстеження показників цитованості публікацій з ретроспективою до 1900 р. Одним з ключових концептів наукометричного апарату платформи є імпаکت-фактор (індекс впливовості) наукового видання.

Journal Citation Reports® - система об'єктивного оцінювання і порівняння провідних світових науково-дослідних журналів шляхом складання статистики їх цитування та кількості публікацій практично за всіма галузями природничих, соціальних та прикладних наук. JCR допомагає виявити найбільш впливові видання в окремій галузі науки. JCR має два видання: JCR Science Edition та JCR Social Sciences Edition.

Scimago Journal & Country Rank (SJR) – сайт показника рівня цитованості наукових журналів на базі інформаційної системи Scopus (Elsevier BV). Показники можуть бути використані для оцінки і аналізу наукових областей.

Google Scholar – є вільно доступною пошуковою системою, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. Google Scholar включає статті, що опубліковані в журналах, зберігаються в репозиторіях або знаходяться на сайтах наукових колективів чи окремих вчених.

В результаті пошуку формується список, в якому джерела (статті, книги, дисертації) розташовані залежно від місця публікації, ким створений документ, по частоті цитування і як недавно був процитований документ. Пошукова система Google Scholar повідомляє користувачеві назву, фрагмент тексту і гіперпосилання на документ.

Основні наукометричні показники

Індекс цитування - прийнятий у науковому світі показник «значущості» праць вченого і являє собою число посилань на публікації вченого у реферованих наукових періодичних виданнях. SCI є одним з найпоширеніших науко метричних показників. Наявність у науково-освітніх організаціях вчених, які мають високий індекс цитування, говорить про високу ефективність та результативності діяльності вузу в цілому.

Індекс Хірша (h-index) - показник, запропонований в 2005 р. американськими фізиком Хорхе Хиршем з університету Сан-Дієго, Каліфорнія. Критерій заснований на кількості публікацій вченого і кількості цитувань цих публікацій, і розраховується за спеціальною формулою.

Імпакт-фактор (ІФ або IF) - формальний чисельний показник інформаційної значимості наукового журналу. Показник розраховується як кількість посилань у конкретному році на опубліковані в журналі статті за попередні 2 – 3 роки.

DOI наукової публікації.

DOI або ідентифікатор цифрового об'єкта – це присвоєний номер електронного документа в глобальній мережі Інтернет, завдяки якому суттєво спрощується пошук і використання матеріалів, тобто посилання на конкретний об'єкт. Посилання складається з двох частин – префікса і суфікса, в які можуть входити як цифри, так і букви кириличного формату. Префікси ідентифікують видавця, в той час як суфікс – це безпосередньо номер об'єкта. Важливо, що у одного видавця може бути нескінченна кількість розміщених матеріалів, проте суфікс кожного з них повинен бути унікальним.

Реєстрація в базі ORCID / Google Academy. Огляд наукових видань, що входять до наукометричних баз. Закордонні фахові видання.

Фахові видання категорії «А» включають найбільш рейтингові та професійні наукові журнали, що мають міжнародне визнання. Вони індексуються базами даних **Scopus** або **Web of Science**.

Видання категорії «Б» теж мають високий рівень авторитетності та визнання українською науковою спільнотою. Вони не включені до найбільш відомих наукометричних баз Scopus або Web of Science, однак можуть включатися до інших міжнародних баз, що визнаються, наприклад Європою чи певною групою країн.

Категорія В – видання, призначені для визнання в якості опублікування наукової інформації.

Тема 2. Етико-комунікаційні аспекти академічної доброчесності.

Поняття етики науковця.

Наукова етика — сукупність норм, моральних принципів і правил, визнаних науковою спільнотою. Наукову етику розглядають передовсім відносно проведення наукових досліджень ученого і оприлюднення / публікацій їх результатів.

З того часу, коли наукова діяльність стала професійною діяльністю вченого, етика науки є різновидом професійної етики. Сучасний етос науки пов'язаний також із дотриманням таких пізнавальних цінностей, що визначають межі дозеного у дослідженнях стосовно втручання у світ людини, природи, а також пов'язаний із винайденням наукового відкриття, що зашкоджує існуванню живого світу. Академічна етика формує етичні засади взаємовідносин суб'єктів діяльності у межах академічної спільноти та її із суспільством.

Поняття академічної доброчесності.

Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

- **Порушенням академічної доброчесності вважається:**

- академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

- надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

- Міжнародні та українські законодавчі акти, що регулюють академічну доброчесність:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про вищу освіту»;
- Закон України «Про повну загальну середню освіту»;
- Закон України «Про авторське право і суміжні права»;
- Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність»;
- Етичний кодекс ученого України;
- Academic Conduct Policy. Harvard University Graduate School of Design Resource Center;
- Definitions and Examples of Academic Misconduct. The Center of Student Conduct University of California, Berkley;
- The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region;
- The Netherlands Code of Conduct for Scientific Practice;
- The Harvard College Student Handbook & Fields of Concentration.

Тема 3. Правила ефективної комунікації в науковій парадигмі.

Форми і правила комунікативної взаємодії. Максими комунікації Г. Грайса.

Принцип кооперації. Коли співрозмовники, що належать до однієї культури, вступають у вербальний контакт, вони керуються певними припущеннями, що можна сказати і чого не слід говорити в тій чи іншій ситуації. Філософ Г.-П. Грайс, намагаючись визначити основу раціональної поведінки мовців під час вербального контакту, сформулював її так: «Твій комунікативний внесок на певному кроці діалогу повинен бути таким, якого вимагає спільно прийнята мета (напрямо) цього діалогу». Учений вивів так званий принцип кооперації у формі максим, що визначають внесок учасників комунікативного акту в мовленнєву ситуацію, яка їх об'єднує. Кожна максима — це загальноприйнятий етичний принцип (правило) стосовно очікуваної поведінки комунікантів, що мають забезпечувати точні, стислі, зрозумілі, ввічливі, етичні та підтримувальні внески до комунікації. Існує чотири максими:

1. максима повноти інформації. Вона пов'язана з дозуванням інформації, задіяної в комунікативному акті, і включає такі постулати (те, що приймається на віру без доведення):

- 1) твоє висловлення повинно вміщувати не менше інформації, ніж потрібно;
- 2) твоє висловлення повинно вміщувати не більше інформації, ніж потрібно.

2. Максима якості інформації. Твердження Г.-П. Грайса «Намагайся, щоб твоє висловлення було істинним» можна розгорнути через формулювання таких постулатів:

- 1) не кажи того, що ти вважаєш неправдивим;
- 2) не кажи того, для чого в тебе немає достатніх доказів.

3. Максима релевантності. У її основу покладено постулат «Не відволікайся від теми». Механізм цієї максими й відповідного постулату складний у зв'язку з тим, що процес комунікації не будується лише навколо однієї теми.

4. Максима манери. Вона звернена до способу передавання інформації і пов'язана не з тим, що говорять, а з тим, як це говорять. Г.-П. Грайс пропонує в цій максимі постулат «Висловлюйся ясно», який охоплює окремі постулати: уникай незрозумілих висловів, неоднозначності, непотрібного багатослів'я, будь організованим.

Стратегії спілкування в науковій комунікації. Принципи етики в комунікації.

Особистість у процесі спілкування з іншими може вдаватися до певних стратегій та тактик, щоб досягти ефективних результатів.

1. Співробітництво. Така стратегія сприяє організації спільної діяльності, забезпечує її успішність, узгодженість, ефективність.

2. Суперництво. Вибір такої стратегії певною мірою розхитує спільну діяльність, створює перепони на шляху до порозуміння.

3. Компроміс. Ця стратегія здатна врегулювати шляхом взаємних поступок: обидві сторони поступаються чимось, що забезпечує спільне розв'язання проблеми.

4. Пристосування. Супроводжується поступками інтересів однієї зі сторін: людина не намагається відстоювати своїх інтересів і погоджується робити те, що хоче інший.

5. Уникання. Така тактика супроводжується ухилянням, втечею, намаганням людини вийти із конфліктної ситуації, не вирішуючи її, не поступаючись своїми поглядами та інтересами але й не наполягаючи на них. Людина не відстоює своїх прав, не співпрацює з партнером по спілкуванню для вироблення певного рішення.

Закони комунікації Й. Стерніна.

«Закони спілкування» - найзагальніші нежорсткі тенденції, які наявні у всіх типах групового і масового спілкування. Комунікативні закони пов'язані із закономірностями процесу комунікації, психологічними особливостями учасників спілкування, їх соціальними ролями. Мовознавець Й. Стернін виокремлює такі основні закони спілкування:

- Закон дзеркального розвитку спілкування;
- Закон залежності ефективності спілкування від комунікативних зусиль;
- Закон прогресивного зростання нетерпіння слухачів;
- Закон зниження рівня інтелекту аудиторії зі збільшенням її чисельності;

- Закон комунікативного самозбереження;
- Закон ритму спілкування;
- Закон мовленнєвого самовпливу;
- Закон довіри до зрозумілих висловлювань;
- Закон притягування критики;
- Закон самовиникнення інформації;
- Закон модифікації нестандартної комунікативної поведінки учасників спілкування;
- Закон прискореного поширення негативної інформації;
- Закон спотворення інформації («зіпсутого телефону»);
- Закон емоційної афіліації («зараження»);
- Закон мовленнєвого посилення емоцій;
- Закон мовленнєвого поглинання емоцій;
- Закон емоційного пригнічування логіки

Соціокультурні особливості комунікації іноземною мовою. Іншомовна комунікативна компетенція: мовна (фонетична, граматична, лексична, орфографічна), мовленнєва (аудіювання, говоріння, читання, письмо), соціокультурна компетенції (краєзнавча, лінгвокраєзнавча, фонові знання, соціолінгвістична компетенція).

Поняття ментальності і лінгвоментальності. Західна, східна, азійська ментальності.

Тема 4. Прагматика комунікації в науковому дискурсі.

Стратегії і тактики взаємодії в науковому дискурсі.

Комунікативну стратегію розуміють як головну лінію мовленнєвої поведінки в межах конкретної комунікативної події, що визначається загальною метою комунікації, ситуативним контекстом і уявленням про адресата. Реалізація комунікативної стратегії здійснюється за допомогою різних тактик – сукупності прийомів і засобів для досягнення поставленої мети

Особистість у процесі спілкування з іншими може вдаватися до певних стратегій та тактик, щоб досягти ефективних результатів.

1. Співробітництво. Така стратегія сприяє організації спільної діяльності, забезпечує її успішність, узгодженість, ефективність.

2. Суперництво. Вибір такої стратегії певною мірою розхитує спільну діяльність, створює перепони на шляху до порозуміння.

3. Компроміс. Ця стратегія здатна врегулювати шляхом взаємних поступок: обидві сторони поступаються чимось, що забезпечує спільне розв'язання проблеми.

4. Пристосування. Супроводжується поступками інтересів однієї зі сторін: людина не намагається відстоювати своїх інтересів і погоджується робити те, що хоче інший.

5. Уникання. Така тактика супроводжується ухилянням, втечею, намаганням людини вийти із конфліктної ситуації, не вирішуючи її, не поступаючись своїми поглядами та інтересами але й не наполягаючи на них. Людина не відстоює своїх

прав, не співпрацює з партнером по спілкуванню для вироблення певного рішення.

Поняття комунікативної стратегії, тактики і комунікативних ходів. Типологія комунікативних стратегій.

Складовими стратегії спілкування є комунікативна інтенція, комунікативна мета, комунікативна компетенція. Комунікативна компетенція – сукупність комунікативних стратегій і комунікативних правил, постулатів, якими володіють учасники спілкування. Комунікативна мета – стратегічний результат, на який скероване конкретне спілкування, комунікативний акт. Комунікативна інтенція – осмислений чи інтуїтивний намір адресанта, який визначає внутрішню програму та спосіб її втілення.

Серед чинників, що обумовлюють комунікативну інтенцію, найважливішими є: 1) мотивація як система мотивів з домінуючим мотивом; 2) обставини, умови спілкування, оточення тощо; 3) імовірнісний досвід, пов'язаний з моделлю майбутнього, можливістю прогнозування.

Комунікативна тактика – визначена поведінка на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямованої на одержання бажаного ефекту чи запобігання ефекту небажаного; мовленнєві прийоми, які дають змогу досягнути комунікативної мети. Комунікативні тактики виконують функцію способів здійснення стратегії мовлення: вони формують складові діалогу (полілогу), групуючи й чергуючи відтінки розмови.

Український дослідник Сергій Дацюк залежно від мовних ресурсів комунікації розрізняє змістові стратегії, зорієнтовані на змістове планування мети з урахуванням наявного мовного матеріалу (мовного коду) в межах кожного ходу (кроку) в комунікації, і власне комунікативні стратеги, що становлять правила та послідовність комунікативних дій, яких дотримується учасник комунікації. Обидва типи стратегій визначають загальний стиль мовленнєвої взаємодії, тобто як і якими способами та засобами можна досягнути мети комунікації.

У сучасній лінгвістиці немає вичерпної типології комунікативних стратегій. Це зумовлено різноманіттям комунікативних ситуацій і проблемою вибору оптимальних критеріїв для їх стратифікації. Найзагальнішою є класифікація голландського лінгвіста Тойна ван Дейка та його американського колеги Вальтера Кінча, які з огляду на характер процесів породження й розуміння дискурсу виокремили: пропозиційні стратегії, стратегії локальної когерентності, макростратегії, зумовлені необхідністю виявити глобальну когерентність, схематичні стратегії, продукційні стратегії, стилістичні стратегії, риторичні стратегії, невербальні стратегії, конверсаційні (розмовні) стратегії.

Із функціонального погляду Оксана Іссерс виокремлює: головні стратегії (семантичні, когнітивні) та допоміжні стратегії (прагматичні стратегії, діалогові стратегії, риторичні стратегії).

Загальновизнаною є типологія комунікативних стратегій, яка ґрунтується на діалогічній взаємодії за результатом комунікативної події: гармонія або конфлікт. З огляду на це стратегії поділяють на кооперативні та некооперативні (конфліктні, конфронтаційні).

Якщо співрозмовники реалізують свої комунікативні наміри, зберігши баланс стосунків (комунікативну рівновагу), це означає, що спілкування вибудоване на основі стратегії кооперації. Взаємодія комунікативних партнерів у цьому разі характеризується підтвердженням взаємних рольових очікувань, швидким формуванням у них спільної картини ситуації та емпатією один до одного. Кооперативними вважають стратегії ввічливості, щирості та довіри, близькості, співпраці, компромісу та інші, що сприяють ефективній організації мовленнєвої взаємодії. Для реалізації кооперативних стратегій використовують тактики кооперації: пропозиції, згоди, поступки, схвалення, компліменту тощо.

Якщо цілей комунікації не досягнуто, а спілкування не сприяє вияву позитивних якостей суб'єктів мовлення, то комунікативна подія регулюється стратегіями конфронтації. За такого варіанта взаємодії відбувається одностороннє чи обопільне непідтвердження рольових очікувань, з'являються розбіжності між партнерами у розумінні чи оцінюванні ситуації, виникають антипатії між ними. До конфронтаційних належать стратегії агресії, насильства, дискредитації, підпорядкування, примусу, викриття тощо, реалізація яких вносить дискомфорт у ситуацію спілкування та створює мовленнєві конфлікти. Стратегії конфронтації пов'язані з конфронтаційними тактиками: погрози, залякування, знуцання, ущипливості, образи, провокації та ін.

У спілкуванні комуніканти часто вдаються до двозначних тактик, які можуть бути кооперативними і конфліктними залежно від того, у межах якої стратегії їх використовують. Насамперед це тактика брехні. Вона виконує кооперативну функцію за реалізації стратегії ввічливості, мета якої – не нашкодити партнерові, показати його у привабливому вигляді. Водночас ця тактика може бути конфліктною за використання її у межах стратегій конфронтації, наприклад стратегії дискредитації. До двозначних тактик належать також тактики іронії, лестоців, підкупу, зауваження, прохання, зміни теми та ін.

Типологія комунікативних невдач: причини і способи уникнення.

Соціокультурні особливості комунікації

Комунікативна невдача – це недосягнення ініціатором спілкування комунікативної мети і, ширше, відсутність взаємодії, взаєморозуміння і згоди між учасниками спілкування.

Типологія представлена на діаграмі: <https://bit.ly/3lthFn4>

Тема 5. Вербальні особливості комунікативної взаємодії в науковому дискурсі.

Імідж сучасного науковця: вербальні і невербальні аспекти.

Імідж формується багатьма складовими, до яких можна віднести (за А. Панасюком):

1. Габітарний імідж (від лат. *habitus* – зовнішність, зовнішній вигляд) – власне зовнішність (одяг, макіяж, аксесуари).
2. Імідж середовища – створене людиною штучне середовище існування (житло, кабінет, автомобіль).

3. Оречевлений імідж – створені людиною предмети, речі.

4. Вербальний імідж – усне та письмове мовлення.

5. Кінетичний імідж – жести, рухи, міміка.

До цієї класифікації Г. Монахов додає ще два пункти:

1. Ментальний імідж – світоглядні та морально-етичні установки особистості, соціальні стереотипи.

2. Фоновий імідж:

а) дистантно-опосередкований – та інформація, яку суспільство отримує не власне від особистості, зі ЗМІ чи інших джерел;

б) контактено-неопосередкований – ті люди, які складають оточення і коло спілкування.

У свою чергу, вербальний імідж складається з 2 компонентів (М. Збронська):

– звуковий компонент (свобода створення звуків, дикція, діапазон інтонацій);

– мовленнєвий компонент (словниковий запас, логічність і аргументованість мовлення).

У ментальному іміджі можна виокремити:

а) комунікативний компонент (бажання та вміння спілкуватися, знання норм етикету та володіння ними)

б) моральний компонент (те, що людина про себе говорить і реально робить).

Слід зазначити, що особистісний імідж – це явище, яке залежить від середовища. Він виступає як оціночне ставлення певної групи людей, їхня реакція на особу, її поведінку та вчинки. На формування іміджу впливають такі якості, як виховання, ерудиція та рівень освіти. Як самопрезентація імідж потребує також таких здібностей, як комунікабельність, емпатичність, рефлексивність та врівноваженість (В. Шепель). Ці якості вважають іміджеформуючими чинниками.

Техніка публічного мовлення. Специфіка усного наукового мовлення. Структура наукового виступу. Робота з аудиторією. Техніки впливу і переконання. Методи НЛП, сугестивної лінгвістики, спін-докторингу.

Техніки лінгвістичної ідентифікації особистісної та колективної психоструктури: предикатні характеристики мовлення, субмодальнісне редагування, ідентифікація інконгруентності, якоріння, рефреймінг.

Предикатні характеристики мовлення. Роль репрезентативних систем у комунікації. Предикати. Синестезія каналів. Провідна та первинна репрезентативна система як основа визначення мисленнєвих стратегій співрозмовника.

Субмодальнісне редагування. Субмодальності репрезентативних систем: візуальну модальність репрезентують показники розміру, кольору, контрастності, чіткості, дистанції та ін.; аудіальну - тону, темпу, голосності тощо; кінестетичну – за посередництвом ідентифікації тиску, текстури, температури, інтенсивності та ін. Завдання техніки субмодальнісного редагування.

Ідентифікація інконгруентності. Поняття конгруентності в НЛП як основа узгодження між вербальними і невербальними каналами повідомлення. Синтонність як база конгруентної поведінки. Два рівні синтонності - вербальний і невербальний, де невербальне повідомлення існує щодо вербального як мета-

повідомлення, як таке, що належить до вищого логічного рівня та визначає ставлення особистості до тексту. Неузгодженість між словами (вербальним планом повідомлення) і фізіологією (невербальним планом повідомлення) як маркер інконгруентності. Поняття про теорію брехні П. Єкмана, профайлінг. Поняття про міжпівкульну асиметрію. Завдання техніки ідентифікації інконгруентності.

Якоріння. Якір як стимул, пов'язаний із певним фізіологічним станом, та як зовнішній подразник (тригер), який запускає його. С. Ковальов про якоріння як пристосування станів людини до певних шаблонів поведінки або входів сприйняття для наступного відтворення і використання. Процес, за посередництвом якого будь-який стимул або репрезентація (зовнішня чи внутрішня) пов'язана з певною реакцією і зумовлює її появу.

Рефреймінг як здатність уміщувати події в різні рамки. Мова як рефреймінговий феномен, що надає змогу по-різному описати, об'єктивувати певні константи довкілля з урахуванням індивідуальних інтерпретацій. На рівні парадигматики - це різні відношення близьких за семантикою слів, на рівні синтагматики - мультиплікативні дистрибутивні валентності. Метафори як приклад порушення усталеної валентності. Поняття про рефреймінг контексту і рефреймінг значення. Субтехніки рефреймінгу («спритність мовлення», «кут зору», «перевертання проблеми» та ін.).

До базових технік спін-докторингу, аналізовуваних в рамках першого блоку алгоритму, належать: запізнення «поганої» інформації, неоднозначне інформування, відвертання уваги, вкраплення елементів природності в штучні ситуації, техніки контрольованого витоку інформації та підготовки очікування подій.

Тема 6. Невербальні особливості комунікативної взаємодії в науковому дискурсі.

Невербальні аспекти іміджу науковця. Тренування голосу для публічного виступу. Типологія невербальних засобів комунікації.

Кінетичні невербальні засоби є найважливішими у спілкуванні. Серед них важлива роль відводиться міміці. Міміка - це експресивні рухи м'язів обличчя, що виражають психічний стан, почуття, настрій людини в певний момент часу. З мімікою тісно пов'язаний візуальний контакт, тобто погляд, що становить важливу частину спілкування. Розрізняють діловий, світський та інтимний погляди залежно від локалізованої спрямованості на співрозмовника. Жести - це виражальні рухи рук, що передають внутрішній стан людини. Поза теж має комунікативний сенс і репрезентує не тільки душевний стан людини, але й її наміри, налаштованість на розмову.

Поза – це мимовільна або зумисна постава тіла, яку приймає людина. Вирізняють «закриті» й «відкриті» пози. І насамкінець, хода людини, тобто стиль пересування, теж належить до важливих невербальних засобів спілкування.

Окрему систему становлять ритміко-інтонаційні невербальні засоби: інтонація, гучність, темп, тембр, тональність. Радість і недовіра зазвичай передаються високим голосом, гнів і страх - також досить високим голосом, але в

більш широкому діапазоні тональності, сили і висоти звуків. Горе, сум, втому передають м'яким і приглушеним голосом.

Темп мовлення теж відтворює певний стан людини: швидкий - переживання і стривоженість; повільний - пригнічення, горе, зарозумілість чи втому.

До такесичних засобів спілкування відносять і динамічні дотики у формі потиску руки, поплескування по плечах, поцілунку. Доведено, що динамічні дотики є не лише сентиментальною дрібницею спілкування, а й біологічно необхідним засобом стимуляції. Вони зумовлені багатьма чинниками: професійним статусом партнерів, віком, статтю, характером їх знайомства.

Екстралінгвістична система – це наявність під час спілкування пауз, а також різних вкраплень у голосі – сміху, плачу, покашлювання, зітхання. Ці засоби доповнюють словесні висловлювання.

Проксеміка – це не тільки відстань між спілкувальниками, а й конфігурація, яку вони творять.

Правила ефективної невербальної поведінки. Комуникативні аспекти профайлінгу. Соціокультурні особливості невербаліки.

А. Дормідонтов визначає профайлінг як «технології, спрямовані на запобігання актам незаконного втручання за допомогою виявлення потенційно небезпечних осіб і ситуацій при проведенні заходів щодо забезпечення безпеки із застосуванням методів прикладної психології... система заходів щодо виявлення ознак підготовки АНВ, до якої як необхідний компонент включається психологічне тестування як метод визначення протиправних намірів пасажера через діагностику його внутрішнього стану», О. Черкасова – як «сукупність методів і методик оцінювання та прогнозування поведінки особи на підставі аналізу найінформативніших ознак, психологічного портрета особи, характеристик зовнішності, невербальної та вербальної поведінки, місцеперебування тощо».

Об'єктом цієї науки є поведінкові комплекси особистості, а предметом – вербальна і невербальна поведінка особи у проєкції на її мотиваційну базу.

Певним прото-профайлінгом прийнято вважати проведене в 1956 році в Нью-Йорку (США) для поліції міста дослідження доктора Джеймса А. Брассела, потреба в якому виникла через систематично скоювані протягом 16-ти років злочини «Божевільного бомбардувальника» («Mad Bomber») з мінування будівель.

Методика профайлінгу була вперше застосована для проведення передпольотного огляду наприкінці 70-х років ХХ століття ізраїльською авіакомпанією «Ель-Аль» через збільшення кількості терористичних актів ісламських екстремістів.

Зараз же профайлінг розуміють як «низку прикладних соціально-психологічних методик, метою яких є оцінка достовірності інформації, що повідомляється людиною, за її невербальною поведінкою (неінструментальна детекція брехні)», в рамках яких фахівець досліджує невербальну поведінку особи, її мовлення, соціальну взаємодію та ролі (з акцентом на власне невербаліці,

яка ілюструє, але не обмежується демонстрацією базових емоцій, виокремлених К. Изардом: печаль, страх, здивування, гнів, радість, відраза, презирство.

В цей же час П. Екман Груп (Paul Ekman Group, компанія, створена американським психологом Полом Екманом, який початково опікувався вивченням емоційних експресій) розробила ряд комп'ютерних програм, що дають змогу «зчитувати» емоційні стани людини. Спеціальні програми, створені вченим, стали активно застосовувати не лише в аеропортах США, а й у інших структурах, що займаються забезпеченням безпеки держави. Особливу увагу П. Екман приділяє вивченню т. зв. мікровиразів обличчя (microexpression).

П. Екман визначає неправду як «дію, якою одна людина вводиться в оману іншу, роблячи це навмисне, без попереднього повідомлення про свої цілі і без чітко вираженого з боку жертви прохання не розкривати правди» та виокремлюючи два основні типи неправди:

- замовчування, коли «брехун приховує істинну інформацію, але не повідомляє неправдивої»;
- викривлення, коли «брехун робить якісь додаткові дії – він не тільки приховує правду, а й надає натомість неправдиву інформацію, видаючи її за справжню».

В контексті ідентифікації брехні П. Екман зазначає, що «неоціненним аспектом виявлення обману є спочатку встановлення «базової лінії» або поведінки, яка вважається «нормальною» для даної особи. Потім основний процес виявлення поведінкового обману передбачає пошук підказок, які сигналізують про певні зміни чи відхилення від цієї базової лінії.

П. Екман зазначає, що практично будь-який наш тілорух, будь-яка мімічна дія є свідченням нашого певного психоемоційного стану, тобто невербальна поведінка виступає яскравим показником дійсного стану певної людини. Контролювати таку поведінку доволі складно, оскільки вона, як ми зазначали вище, контролюється субдомінантною півкулею головного мозку, яка, на відміну від лівої, домінантної півкулі, має свою функційну специфіку.

Основними ознаками інконгруентної поведінки в рамках профайлінгу визначають такі: зовнішні невербальні ознаки (відсутність у поведінці гнучкості, відсутність у поведінці імпульсивності, заданість поведінки), особливості зорового контакту (бігаючий погляд, посилене кліпання, розширення зіниць), міміка і жести (посмішка без підйому нижніх повік, потискання плечима, потирання носа, дотик до носа, легке його чухання, чухання шиї), особливості емоційного мовлення (підвищення гучності голосу, прискорення темпу мовлення, повторення таких слів і виразів, як «чесно», «щоб бути абсолютно відвертим», поява мовленнєвих недоліків, перехід внутрішнього мовлення в зовнішнє).

Тема 7. Специфіка наукової комунікації іноземною мовою.

Мовні особливості наукового стилю англійською мовою. Header English.

Загальними характеристиками наукового стилю є його інформативна насиченість, логічність побудови, прихована емоційність, узагальнено-абстрактний характер викладу, смислова точність і об'єктивність, а також ясність і зрозумілість. Перераховані вище особливості визначають вибір мовних засобів.

Мовні засоби оформлення когнітивної інформації перебувають у строгих конвенціональних межах. Далі, зазначимо основні з цих мовних засобів:

- використання великої кількості слів з абстрактною семантикою;
- утворення неологізмів;
- мовні засоби, що підвищують рівень щільності когнітивної інформації: лексичні скорочення; графічні (дужки, двокрапка); синтаксичні;
- терміни, сукупність яких у науковому тексті являє собою лексичний апарат, що спеціалізується на передачі когнітивної інформації;
- нейтральний лексичний фон лексики загальнонаукового опису, що надає також неемоційного забарвлення і має широко розвинену синонімію;
- мовні засоби, що забезпечують об'єктивність подачі когнітивної інформації;
- переважна більшість дієслів теперішнього часу.

Також важливою рисою наукового стилю англійської мови є формальність.

Жанри наукового дискурсу (стаття, тези, монографія, дисертація, автореферат).

Монографія – це одноосібно написана книга, в якій зібрано, систематизовано й узагальнено значну кількість фактичного матеріалу, результати великого наукового дослідження, одержано переконливі висновки.

Дисертація – це оригінальне самостійне науково завершене дослідження, яке може сприяти вирішенню певної наукової проблеми (для кандидатської дисертації) або відкриттю нових напрямів у науці (для докторської дисертації).

Автореферат – це короткий (в середньому 30 сторінок) опис змісту дисертації, яке підлягає опублікуванню перед її захистом.

Наукова стаття – один із видів наукових публікацій, де описують кінцеві або проміжні результати дослідження, обґрунтовують способи їх отримання, а також накреслюють перспективи наступних напрацювань. У вищих навчальних закладах виконують такі наукові роботи: курсова, дипломна, магістерська роботи.

Тези – це скорочений варіант наукової статті, що передає в стислому вигляді суть більш об'ємної роботи.

Курсова робота передбачає поглиблення й узагальнення знань з певної фахової чи професійно орієнтованої дисципліни (з окремих розділів або повного навчального курсу), розвиток дослідницьких навичок, спроможності самостійного осмислення наукової проблеми.

Дипломна робота – це навчально–наукове дослідження, що передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із базової фахової навчальної дисципліни та їх застосування для вирішення конкретних наукових і практичних завдань у відповідній галузі знань. Дипломна робота може бути поглибленою розробкою теми курсової роботи, а також виконувати функції підготовчого етапу до магістерського дослідження.

Магістерська робота (магістерська дисертація) – це кваліфікаційна самостійна науково–дослідницька робота, щомістить сукупність перспективних і актуальних проблем, відображає творчий потенціал виконавця, його вміння інтерпретувати різні концепції і теорії, здатність до творчого осмислення

аналізованого матеріалу, ступінь володіння професійною мовою у предметній галузі знання. Магістерська робота, виконана на основі ґрунтовного теоретичного дослідження, може становити підґрунтя для подальшої роботи над кандидатською дисертацією.

Культура наукового мовлення і науковий етикет. Наукова лексика. Шаблони наукового стилю іноземною мовою. Авторитетність у науковій комунікації: коректні та некоректні покликання на джерела.

Будь-яке наукове дослідження ґрунтується на аналізі попередніх наукових надбань, ретельному аналізі актуальної літератури, опрацюванні аналізованих проблемних питань. Це, у свою чергу, передбачає апеляцію до відповідних праць учених, наведення їхніх думок, концептуальних тверджень, фундаментальних узагальнень, що оформлюється у вигляді посилань. Такі посилання дають змогу достовірно довести авторську ідею, підкріпити її авторитетними позиціями. Бажано посилатися на останні видання необхідних публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

До основних різновидів академічного плагіату належать:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат із посиланням на джерело (в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом);
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків із певного джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есеїв, рефератів тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Вимоги щодо академічної доброчесності передбачають надання коректних посилань на справжніх авторів використовуваних творів, а не на осіб, яким могло бути передано авторське право на них (наприклад, правонаступників авторів).

У науковій статті обов'язково мають бути посилання на джерела та список використаних джерел після висновків тексту. Посилання в тексті статті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1; 6], де цифри 1 і 6 відповідають порядковому номеру праці або джерела у Списку використаних джерел. Якщо посилання на джерела підряд з 1 по 6, тоді [1-4].

Посилання на конкретні сторінки наводити після номера джерела через кому з маленької букви «с.»), наприклад: [1, с. 5]. Якщо посилання на кілька праць, вони розділяються крапкою з комою: [1, с. 5; 6, с. 25-33].

Якщо використано відомості, матеріали чи твердження з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць тощо з джерела, на яке дано посилання.

Посилання у тексті зазвичай робиться в кінці речення.

Слід давати посилання на джерело при непрямому цитуванні – переказі, викладі думок інших авторів своїми словами; при огляді загальних тенденцій наукових досліджень; при зазначенні фактичних даних і результатів попередніх досліджень.

Цитата береться в лапки і обов'язково має посилання на джерело із зазначеним номером сторінки.

Цитати звичайно наводять:

- для підтвердження власних аргументів;
- як посилання на авторитетне джерело;
- для критичного аналізу того чи іншого твердження.

В інших випадках краще робити непряме цитування.

Текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання.

Науковий етикет вимагає точне відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст.

Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий».

Якщо потрібно підкреслити ставлення автора статті до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

Якщо автор статті, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора статті, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки.

Варіантами таких застережень є: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. – М.Х.), (розрядка моя. – М.Х.).

Цитати в статті використовуються рідко; можна зазначити основну ідею, а після неї в дужках вказати прізвище автора, який уперше її висловив;

Відомі тези і твердження авторитетних дослідників подаються на початку статті, а основний обсяг статті присвячується викладу власних думок; для підтвердження достовірності своїх висновків і рекомендацій не слід наводити висловлювання інших учених, оскільки це свідчить, що ідея дослідника не нова, була відома раніше і не підлягає сумніву.

Тема 8. Основи академічного письма.

Підготовка і написання наукового тексту. Аналіз прочитаних теоретичних джерел (узагальнення, реферування, компіляція тощо).

Компіляція – текст, що створений на основі запозичення в інших авторів матеріалів без самостійного їх створення. У тому випадку, якщо відсутні посилання на авторів, компіляція стає плагіатом.

Реферат – короткий виклад одного або кількох текстів. Це вторинний документ, що містить скорочений і послідовний виклад змісту першоджерела (або його частини) з основними фактичними відомостями і висновками.

Узагальнення – логічний прийом, за допомогою якого виявляються загальні властивості й ознаки предметів. Одна з важливих розумових операцій, у результаті якої виділяються і фіксуються відносно стійкі властивості об'єктів і їх відносин.

Структурування тексту.

Структура роботи, як правило, складається зі вступу, теоретичного розділу, у якому подається огляд актуальної наукової літератури, формулюються теоретичні основи дослідження; практичного розділу/розділів (не більше 3-х), де викладаються результати безпосереднього аналізу конкретного фактичного матеріалу; висновків та списку використаної літератури та джерел.

У вступі розкривається суть проблеми та її наукове чи практичне значення, стан дослідження, вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проводити дослідження. У Вступі наводять стислий огляд джерел і наукової літератури з досліджуваної теми та подають огляд історії та теорії дослідження проблеми з визначенням недостатньо вивчених чи складних питань, що визначає доцільність опрацювання обраної теми. З огляду на це надалі висвітлюють актуальність теми, її зв'язок з кафедральними науковими програмами, планами, темами, наукову новизну обраної проблеми, визначають загальну мету й конкретні завдання дослідження, його предмет і об'єкт, характеризують фактичну базу, деталізують методи дослідження, розкривають теоретичне та практичне значення роботи, окреслюють структуру роботи. За наявності тут же наводять дані про апробацію дослідження.

Основна частина роботи підпорядковується загальній структурі дослідження і складається з розділів та підрозділів (якщо є необхідність – з пунктів (параграфів) та підпунктів), які обов'язково мають назви. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напряму та обґрунтуванням застосованих методів дослідження. В кінці кожного розділу формулюють короткі

висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Основна частина призначена довести, що дослідження є новим, актуальним, оригінальним, своєчасним та самостійним.

Висновки містять стислий виклад результатів проведеного дослідження.

Автоматизовані системи роботи з науковим текстом. Способи опрацювання фактичного матеріалу. Переклад цитат з іншомовних джерел. Укладання списку використаних джерел в науковій роботі: основні принципи і стандарти.

Наявність у науковій роботі посилань на роботи іноземних авторів показують рівень теоретичної розробки проблеми, свідчать про дослідницьку активність студента. У більшості випадків використання іноземних джерел є обов'язковою вимогою для сучасної наукової роботи. Прізвища іноземних авторів наводяться тією мовою, якою написана наукова. Поруч в дужках приводиться оригінальне написання прізвища та ініціалів. У разі, якщо в роботі дається посилання на широко відомого у вітчизняній науці іноземного автора, додаткового написання оригінального імені не потрібно.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Список використаних джерел є важливим компонентом наукової роботи. Його зміст дозволяє скласти уявлення про масштаб і глибину теоретичного аналізу досліджуваної проблеми, а оформлення показує загальну культуру роботи з науковим документом.

Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщування у текстах.

Міжнародні онлайн-ресурси. Пошукові системи.

Контрольні питання до теми:

1. Поняття наукометричної бази, різновиди українських і міжнародних наукометричних баз. DOI наукової публікації.
2. Реєстрація в базі ORCID / Google Academy.
3. Наукові видання, що входять до наукометричних баз.
4. Закордонні фахові видання.
5. Поняття етики науковця.
6. Поняття академічної доброчесності.
7. Міжнародні та українські законодавчі акти, що регулюють академічну доброчесність.
8. Форми і правила комунікативної взаємодії.
9. Максими комунікації Г. Грайса.
10. Стратегії спілкування в науковій комунікації.
11. Принципи етики в комунікації.
12. Закони комунікації Й. Стерніна.
13. Соціокультурні особливості комунікації іноземною мовою.

14. Стратегії і тактики взаємодії в науковому дискурсі.
 15. Поняття комунікативної стратегії, тактики і комунікативних ходів.
 16. Типологія комунікативних стратегій.
 17. Типологія комунікативних невдач: причини і способи уникнення.
- Соціокультурні особливості комунікації.
18. Імідж сучасного науковця: вербальні і невербальні аспекти.
 19. Техніка публічного мовлення.
 20. Специфіка усного наукового мовлення.
 21. Структура наукового виступу.
 22. Робота з аудиторією. Техніки впливу і переконання.
 23. Методи НЛП, сугестивної лінгвістики, спін-докторингу.
 24. Невербальні аспекти іміджу науковця.
 25. Типологія невербальних засобів комунікації.
 26. Правила ефективної невербальної поведінки.
 27. Комунікативні аспекти профайлінгу.
 28. Соціокультурні особливості невербаліки.
 29. Мовні особливості наукового стилю англійською мовою.
 30. Header English.
 31. Жанри наукового дискурсу (стаття, тези, монографія, дисертація, автореферат).
 32. Культура наукового мовлення і науковий етикет.
 33. Наукова лексика.
 34. Шаблони наукового стилю іноземною мовою.
 35. Авторитетність у науковій комунікації: коректні та некоректні покликання на джерела.
 36. Підготовка і написання наукового тексту. аналіз прочитаних теоретичних джерел (узагальнення, реферування, компіляція тощо).
 37. Структурування тексту.
 38. Автоматизовані системи роботи з науковим текстом. способи опрацювання фактичного матеріалу.
 39. Переклад цитат з іншомовних джерел.
 40. Укладання списку використаних джерел в науковій роботі: основні принципи і стандарти.
 41. Міжнародні онлайн-ресурси. Пошукові системи.

Завдання.

1. Пропоновані теми для рефератів (5-10 с., 14 кегль, інтервал 1), доповідей та самостійного опрацювання:
 - * Особливості впливу у науковій комунікації;
 - * Основні ідеї та концепти НЛП;
 - * структурування інформації як засіб впливу;
 - * основні ідеї профайлінгу;
 - * Комунікативні особливості української національної ментальності;
 - * репрезентативні типи особистостей;
2. Провести і оформити власне наукове дослідження.
3. Презентувати власне наукове дослідження із грамотно представленою презентацією.

4. Проаналізувати іміджеву структуру відомого науковця.
5. Виявити і прокоментувати випадки інконгруентної поведінки в науковій комунікації(на прикладі медійних осіб).

Рекомендована література

1. Основна спеціальна

1. Кондратенко Н. В. Комунікаційні технології наукового дискурсу: Методичні рекомендації. Одеса, 2021. 30 с.
2. Ковалевська А.В. Нейролінгвістичне програмування як новітня парадигма наукового знання. Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (15 – 16 травня 2015 р., м.Одеса): у 2 т. Т.2 / відп. ред. М.В. Афанасьєва. Одеса: Юридична література, 2015. С. 630 – 632.
3. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
4. Ляпічева О. Л. Посібник до вивчення дисципліни «Основи теорії мовленнєвої комунікації». Д. : РВВ ДНУ, 2016. 44 с.
5. Bonn S. Criminal Profiling: The Original Mind Hunter. 2017. URL: <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/wicked-deeds/201712/criminal-profiling-the-original-mind-hunter>
6. Kovalevska A. SPIN-DOCTORING: POLITICAL DISCOURSE OPTIMIZATION TECHNIQUES. Colloquium-journal. № 34 (86). Vol. 3. 2020з. Pp. 16 – 18.
7. Matsumoto D. & Hyi Sung Hwang. Reading facial expressions of emotion. URL: <https://www.apa.org/science/about/psa/2011/05/facial-expressions>
8. Rendón J. J. Power of One: Power of one: JJ Rendon at TEDxUNPlaza 2013. 2013. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=o7k2icowDN8>

2. Додаткова спеціальна

1. Бейтсон Г. Разум и природа. К.: УРСС, 2021. 264 с.
2. Бехтерев В. М. Гипноз. Внушение. Телепатия. К.: Юрайт, 2019. 265 с.
3. Ковалевська А. В. Реалізація сугестивності в слоганах політичної реклами: основні стратегії. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис». Вип. 8. 2020. С. 97 – 102.
4. Ковалевська Т. Ю. Методичні рекомендації з написання курсових та кваліфікаційних робіт для студентів спеціальності «Українська мова і література». Одеса: Издатель Букаев Вадим Викторович, 2014. 61 с.
5. Ковалевська А. Сугестія та сугестивні тексти: витоки і специфіка. Одеська лінгвістична школа: у просторах інтерпретацій : колект. моногр. / за заг. ред. Ковалевської Т. Ю. Одеса, 2017. С. 239 – 247.
6. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування : монографія. Вид. 2-ге, випр. і доп. Одеса : Астропринт, 2008. 344 с.
7. Кудінов І. О. Основи наукового цитування. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czituvannya.pdf>
8. Літературна норма і мовна практика: монографія / за ред. С Я. Єрмоленко. Ніжин : Аспект-Поліграф. 2013. 320 с.
9. Полянйчко О. Д. Науковий стиль англійської мови: його жанрові та лінгвістичні особливості. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v40/part_2/18.pdf
10. Холод О. М. Комунікаційні технології. К.: КНУ. 2011. 313 с.
11. Arbib M. A. How he Brain Got Language. Oxford: Oxford Press, 2012. 215 p.
12. Berelson B., Gaudet H., Lazarsfeld P. F. The People's Choice. NY : Columbia University Press, 2021. 224 p.
13. Ciftci Dilan. Political Marketing and New Media Election Campaigning: The Application of North Cyprus 2018 General Elections. Handbook of Research on New Media Applications in Public

Relations and Advertising. Cyprus: Near East University, Department of Journalism, Faculty of Communication, 2020. P. 355 – 380.

14. Kovalevska A. Suggestion and Suggestive Texts in the Information Society: Core Characteristics. Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ. Вип. 3 (71). Одеса, 2017. С. 62 – 67

3. Довідкова

Єрмоленко С.Я., Бирик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я.Єрмоленко . К., 2001.

Ковалевська Т., Сологуб Г., Ставченко О. Асоціативний словник української рекламної лексики. Одеса, 2001.

4. Електронні інформаційні ресурси

http://pidruchniki.ws/10540410/psihologiya/neyrolingvistichne_programuvanny

www.library.edu.ua.net/ – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.

Сухомлинського

<http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського

<http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України

<http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова

<http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”

Journals.uran.i.ua – “Наукова періодика України”

<http://grinchuk.lviv.ua/referat/1/600.html>

http://pidruchniki.ws/10540410/psihologiya/neyrolingvistichne_programuvannya

<http://www.br.com.ua/referats/Psychology/84454.htm>

<https://psycholing-journal.com/index.php/journal> – Психолінгвістика. Науковий журнал

<https://vapl.pp.ua/> – Всеукраїнська асоціація психолінгвістів

Питання для підсумкового контролю (I семестр)

1. Поняття наукометричної бази, різновиди українських і міжнародних наукометричних баз. DOI наукової публікації.
2. Реєстрація в базі ORCID / Google Academy.
3. Наукові видання, що входять до наукометричних баз.
4. Закордонні фахові видання.
5. Поняття етики науковця.
6. Поняття академічної доброчесності.
7. Міжнародні та українські законодавчі акти, що регулюють академічну доброчесність.
8. Форми і правила комунікативної взаємодії.
9. Максими комунікації Г. Грайса.
10. Стратегії спілкування в науковій комунікації.
11. Принципи етики в комунікації.
12. Закони комунікації Й. Стерніна.
13. Соціокультурні особливості комунікації іноземною мовою.
14. Стратегії і тактики взаємодії в науковому дискурсі.
15. Поняття комунікативної стратегії, тактики і комунікативних ходів.
16. Типологія комунікативних стратегій.

17. Типологія комунікативних невдач: причини і способи уникнення. Соціокультурні особливості комунікації.
18. Імідж сучасного науковця: вербальні і невербальні аспекти.
19. Техніка публічного мовлення.
20. Специфіка усного наукового мовлення.
21. Структура наукового виступу.

Питання для підсумкового контролю (II семестр)

22. Робота з аудиторією. Техніки впливу і переконання.
23. Методи НЛП, сугестивної лінгвістики, спін-докторингу.
24. Невербальні аспекти іміджу науковця.
25. Типологія невербальних засобів комунікації.
26. Правила ефективної невербальної поведінки.
27. Комунікативні аспекти профайлінгу.
28. Соціокультурні особливості невербаліки.
29. Мовні особливості наукового стилю англійською мовою.
30. Header English.
31. Жанри наукового дискурсу (стаття, тези, монографія, дисертація, автореферат).
32. Культура наукового мовлення і науковий етикет.
33. Наукова лексика.
34. Шаблони наукового стилю іноземною мовою.
35. Авторитетність у науковій комунікації: коректні та некоректні покликання на джерела.
36. Підготовка і написання наукового тексту. аналіз прочитаних теоретичних джерел (узагальнення, реферування, компіляція тощо).
37. Структурування тексту.
38. Автоматизовані системи роботи з науковим текстом. способи опрацювання фактичного матеріалу.
39. Переклад цитат з іншомовних джерел.
40. Укладання списку використаних джерел в науковій роботі: основні принципи і стандарти.
41. Міжнародні онлайн-ресурси. Пошукові системи.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль							Сума балів	
Змістовий модуль 1							Індивідуальне самостійне завдання	100
T1	T2	T3+4	T5	T6	T7	T8		
5	5	10	5	5	5	5		
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 20							20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення: література і джерела, періодика, аудіозаписи радіо- і телепередач всеукраїнських та закордонних каналів і станцій; пости в мережі Інтернет; методичні вказівки.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

Методи діагностики успішності навчання:

Оцінювання усних відповідей, письмових завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, рефератів, усна відповідь під час складання заліку, виступи на наукових конференціях.

Навчальне видання

НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Електронні методичні рекомендації
для аудиторної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія

Електронне практичне видання

Укладач

Ковалевська-Славова Анастасія Володимирівна

Оригінал-макет виготовлено в авторській редакції

Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читачів файлів формату PDF.

Обсяг даних 0,4 Мбайт.

**Кафедра української мови та мовної підготовки іноземців
Філологічний факультет**

**Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058**